

Module 4. Klasmanagement en een positief schoolklimaat

Deze module biedt docenten evidence-based strategieën om een veilige, ondersteunende klasomgeving te creëren die pesten ontmoedigt en positieve interacties tussen leerlingen bevordert. Het document gaat over het creëren van een ondersteunende klascultuur, het opstellen van effectieve regels en afspraken, het cultiveren van empathie en het implementeren van preventieve strategieën voor conflictoplossing.

**Co-funded by
the European Union**

Een veilige en ondersteunende klascultuur creëren

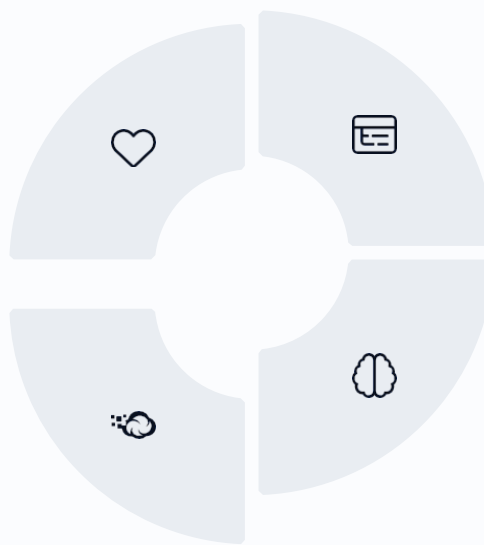
Onderzoek door Wang et al. (2013) toont aan dat leerlingen die hun klas als ondersteunend en inclusief ervaren, minder geneigd zijn tot pestgedrag en eerder geneigd zijn om klasgenoten te helpen die gepest worden. Een positieve klascultuur vermindert het risico op pesten door respect te bevorderen en sociaal-emotionele groei te stimuleren.

Sterke relaties tussen leerkrachten en leerlingen

Hamre en Pianta (2006) benadrukken dat leraren die een vertrouwensband met hun leerlingen opbouwen, bijdragen aan een klimaat waarin leerlingen zich veilig voelen om zichzelf te uiten zonder bang te zijn voor een oordeel. Positieve interacties helpen leerlingen zich gewaardeerd en veilig.

Inclusief klimaat

O'Brennan et al. (2014) ontdekten dat een inclusieve omgeving waarin diversiteit wordt omarmd, bijdraagt aan minder conflicten en betere relaties tussen leerlingen.

Goed gestructureerde omgeving

Allen (1995) toont aan dat goed georganiseerde klaslokalen met duidelijke, consequent gehandhaafde regels leiden tot minder gedragsproblemen en een verbeterde betrokkenheid van leerlingen.

Sociaal-emotioneel leren

Durlak et al. (2011) ontdekten dat SEL-programma's de sociale en emotionele vaardigheden van leerlingen verbeteren, wat leidt tot minder agressie en meer prosociaal gedrag.

Coöperatief leren en ondersteuningssystemen door leeftijdsgenoten bevorderen de gemeenschapszin en verminderen pesten door positieve interactie tussen leeftijdsgenoten te stimuleren. Johnson en Johnson (1989) toonden aan dat coöperatieve leerervaringen competitie verminderen en positieve onderlinge afhankelijkheid bevorderen, wat pestgedrag vermindert.

Strategieën voor actieve monitoring en vroegtijdige interventie

Door aandacht te besteden aan sociale dynamiek en vroegtijdig in te grijpen wanneer conflicten ontstaan, kunnen leerkrachten voorkomen dat pestgedrag escaleert. O'Brennan et al. (2014) benadrukken het belang van het aanleren van strategieën aan leerlingen om conflicten zelfstandig te de-escaleren.

Het aanleren van 'ik-uitspraken' voor conflictoplossing

'Ik-boodschappen' zijn een krachtig communicatiemiddel dat adolescenten aanmoedigt om hun gevoelens en behoeften op een niet-confronterende manier te uiten. Deze aanpak vermindert de defensieve houding van de luisteraar en creëert ruimte voor productieve gesprekken. De typische opzet volgt deze structuur:

- Ik voel [emotie]
- Wanneer [situatie of gedrag]
- Omdat [reden of impact]
- Ik heb [gewenst resultaat of oplossing] nodig

Het proces van 'pauzeren en reflecteren'

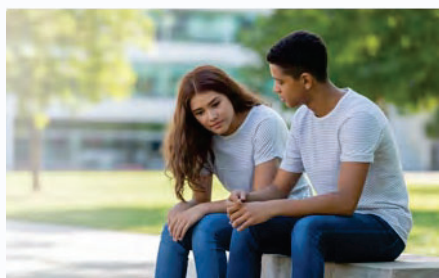
1. Let op de emotie: word je bewust van overweldigende gevoelens
2. Geef een signaal voor een time-out: tel tot 10 of zeg "Ik heb even tijd nodig"
3. Ga weg: verwijder je fysiek uit de situatie
4. Reflecteer: bedenk wat de reactie heeft veroorzaakt
5. Keer terug en ga opnieuw in gesprek: pak het probleem aan met een helderder hoofd

Scenario voor een groepsproject

In plaats van: "Je helpt nooit mee met het project, en nu gaan we allemaal zakken door jou!"

Probeer: "Ik raak gefrustreerd als het werk niet eerlijk verdeeld wordt, omdat ik dan het gevoel heb dat ik alles alleen moet doen. Ik wil dat we de taken eerlijker verdelen."

Vriendschapsscenario

In plaats van: "Je laat me in de steek voor andere mensen!"

Probeer eens: "Ik voel me verdrietig als we niet veel tijd samen doorbrengen, omdat ik het leuk vind om met je om te gaan. Ik zou graag willen dat je meer tijd vrijmaakt om samen dingen te doen."

Scenario ouder-tiener

In plaats van: "Je zit me altijd achter de broek aan over mijn huiswerk, en dat is zo irritant!"

Probeer eens: "Ik voel me gestrest als je me aan mijn huiswerk herinnert, omdat ik dan het gevoel krijg dat je me niet vertrouwt om het zelf te doen. Ik heb meer ruimte nodig om mijn werk zelf te regelen."

Continue feedback en verantwoordingscultuur

Docenten moeten systemen implementeren die regelmatige feedback mogelijk maken en het eigenaarschap van leerlingen over het klasklimaat bevorderen.

1 Implementeer regelmatige feedbackmechanismen

Vraag leerlingen regelmatig om anonieme enquêtes over het klasklimaat in te vullen. Deze feedback levert waardevolle inzichten op die leraren kunnen helpen om aanpassingen te doen om de algehele omgeving te verbeteren. Allen (1995) merkt op dat deze datagestuurde aanpak het mogelijk maakt om waar nodig gepaste interventies te doen.

2 Houd een observatiedagboek bij

Leraren moeten een dagboek bijhouden om observaties over het gedrag van leerlingen en de dynamiek in de klas vast te leggen. Door regelmatig over deze observaties na te denken, kunnen patronen, mogelijke problemen en verbeterpunten in de strategieën voor klasmanagement worden geïdentificeerd.

3 Geef leerlingen verantwoordelijkheden

Geef leerlingen verschillende rollen in de klas, zoals het leiden van groepsprojecten, het leiden van klasvergaderingen of het toezicht houden op bepaalde klasactiviteiten. Deze aanpak stimuleert een gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid, waardoor studenten actief bijdragen aan het behoud van een positieve omgeving.

4 Maak afspraken voor de klas

Ontwikkel formele klasovereenkomsten waarin leerlingen beloven bepaalde regels te volgen, hun klasgenoten te steunen en een positieve leeromgeving te handhaven. Deze overeenkomsten moeten openbaar worden gemaakt, regelmatig worden geraadpleegd en worden herzien wanneer zich problemen voordoen.

Klasregels: de 3 C's-aanpak

Allen (1995) ontdekte dat klaslokalen met vastgestelde regels minder gedragsproblemen hebben, omdat leerlingen de gevolgen van hun daden begrijpen. De 3C-aanpak - Clear (duidelijk), Collaborative (samenwerkend) en Consistent (consequent) - biedt een kader voor het ontwikkelen en implementeren van effectieve klasregels.

Duidelijke regels

Regels moeten expliciet worden vermeld en voor alle leerlingen gemakkelijk te begrijpen zijn. Ze moeten positief worden geformuleerd, waarbij de nadruk ligt op gewenst gedrag in plaats van op verboden handelingen. Voorbeelden van positieve klasregels zijn:

- We behandelen elkaar met respect.
- We gebruiken vriendelijke en inclusieve taal
- We lossen conflicten vreedzaam op
- We ondersteunen elkaars leerproces door samen te werken
- We vragen om hulp wanneer dat nodig is

Verduidelijk het begrip

Voordat u niet-naleving aanpakt, moet u ervoor zorgen dat alle leerlingen de regels duidelijk begrijpen. Bekijk de specifieke regel die is overtreden en ga met de leerling in gesprek om eventuele misverstanden uit te zoeken.

Implementeer herstelgerichte praktijken

Nodig de leerling na een incident uit om de impact van zijn of haar gedrag op anderen te bespreken en te bepalen hoe dit kan worden goedgeemaakt. Dit kan een verontschuldiging zijn of een positieve bijdrage aan de klasgemeenschap.

Samenwerking en ontwikkeling

Wang, Berry en Swearer (2013) ontdekten dat het betrekken van leerlingen bij het opstellen van klasregels hun gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid vergroot. Wanneer leerlingen bijdragen aan het vaststellen van verwachtingen, zijn ze eerder geneigd deze na te leven en hun medeleerlingen verantwoordelijk te houden. Dit samenwerkingsproces helpt leerlingen de reden achter de regels te begrijpen en vergroot hun betrokkenheid.

Consequente handhaving

O'Brennan, Bradshaw en Furlong (2014) benadrukken dat leraren consequent regels moeten handhaven voor alle leerlingen. Deze consistentie bouwt vertrouwen op tussen leerlingen en leraren en bevordert een gevoel van veiligheid en eerlijkheid in de klas. Zowel positief gedrag als overtredingen van de regels moeten onmiddellijk en op een rechtvaardige manier worden aangepakt.

Pas gelaagde consequenties toe

Ontwikkel een systeem waarbij eerste overtredingen worden bestraft met waarschuwingen of lichte corrigerende maatregelen, terwijl herhaalde overtredingen leiden tot ernstigere maatregelen. Zorg ervoor dat de consequenties voor alle leerlingen consistent worden toegepast.

Zorg voor positieve bekrachtiging

Erken en beloon leerlingen wanneer ze zich aan de regels houden. Geef specifieke complimenten die benadrukken wat ze goed hebben gedaan, wat hen motiveert om zich goed te blijven gedragen en een voorbeeld te zijn voor hun klasgenoten.

Effectief groepswork en zitplaatsen

Groepswork en een doordachte zitplaatsindeling spelen een cruciale rol bij het creëren van een inclusieve klasomgeving die het risico op pesten minimaliseert. Johnson en Johnson (1989) ontdekten dat coöperatieve leerstructuren concurrentie verminderen en positieve interactie tussen leeftijdsgenoten bevorderen, wat pestgedrag aanzienlijk kan verminderen.

Diverse groepsindeling

Groep studenten met verschillende vaardigheden, achtergronden en sociale kringen. Dit bevordert inclusiviteit en voorkomt dat sociale klikjes de groepsdynamiek domineren, terwijl studenten worden aangemoedigd om elkaars unieke sterke punten te waarderen.

Toegewezen rollen

Geef elke student een specifieke rol binnen de groep (leider, notulist, tijdwaarnemer, enz.). Dit zorgt voor een gelijke betrokkenheid bij de taak en vermindert de kans op uitsluiting of dominantie door één enkele student.

Peer-evaluatie

Gebruik peer evaluation om verantwoordelijkheid te stimuleren. Studenten reflecteren op groepssamenwerking en geven feedback over wat goed werkte en hoe het beter kan. Dit proces helpt studenten verantwoordelijkheid te nemen voor hun gedrag tijdens groepswork (Durlak et al., 2011).

Strategische zitplaatsindeling

Wang et al. (2020) ontdekten dat de fysieke inrichting van een klaslokaal een aanzienlijke invloed heeft op het gevoel van verbondenheid en veiligheid van leerlingen. Een doordachte inrichting kan sociale isolatie voorkomen, positieve interactie tussen leeftijdsgenoten stimuleren en een omgeving creëren waarin pesten minder snel voorkomt.

Regelmatige wisseling

Door de zitplaatsen regelmatig te veranderen, wordt ervoor gezorgd dat leerlingen het hele jaar door met verschillende leeftijdsgenoten omgaan. Dit voorkomt de vorming van exclusieve sociale groepen en helpt leerlingen relaties op te bouwen met klasgenoten waarmee ze anders misschien geen contact zouden hebben.

Strategische koppeling

Koppel studenten zorgvuldig aan elkaar om ervoor te zorgen dat niemand zich buitengesloten voelt. Door nieuwe studenten bijvoorbeeld naast studenten te plaatsen die al sociaal geïntegreerd zijn, kunnen nieuwkomers zich welkom en gesteund voelen terwijl ze zich aanpassen aan de klas.

Cirkelvormige opstelling

Het gebruik van een cirkelvormige opstelling tijdens discussies bevordert gelijkheid. In deze opstelling heeft elke student evenveel zichtbaarheid en evenveel kans om bij te dragen, waardoor de kans op marginalisatie wordt verkleind en volledige participatie wordt aangemoedigd.

Empathie cultiveren in de klas

Empathie - het vermogen om de gevoelens van anderen te begrijpen en te delen - is een cruciale vaardigheid om pesten te voorkomen en een positieve klasomgeving te creëren.

Cognitieve empathie

Het perspectief of de situatie van een ander begrijpen situatie

Voorbeeld: bespreken hoe een klasgenoot zich zou kunnen voelen als hij of zij wordt uitgesloten van groepsactiviteiten

Emotionele empathie

Voelen wat een ander emotioneel ervaart

Voorbeeld: Studenten aanmoedigen om na te denken over momenten waarop ze zich buitengesloten voelden en hoe ze dit hebben overwonnen

Empathisch handelen

Stappen ondernemen om iemand in nood te ondersteunen of te helpen

Voorbeeld: Studenten koppelen aan een 'vriendelijke buddy' om hulp te bieden aan medestudenten die moeite hebben met taken

Strategieën om empathie te vergroten

Empathisch gedrag voorleven

Leerlingen leren empathie door te observeren hoe volwassenen anderen behandelen. Wanneer leraren vriendelijkheid, geduld en begrip tonen, zullen leerlingen dit gedrag eerder overnemen. Oefen actief luisteren tijdens interacties met studenten en bevestig hun emoties door hun gevoelens te erkennen.

Integratie in het curriculum

Verwerk empathie in het vakonderwijs door literatuur te gebruiken die thema's als medeleven benadrukt, opdrachten te geven over empathiegerelateerde vaardigheden of historische gebeurtenissen vanuit meerdere perspectieven te onderzoeken. Vergelijk bij het onderwijzen van geschiedenis of sociale wetenschappen de perspectieven van verschillende groepen tijdens belangrijke gebeurtenissen en bespreek hoe empathie de uitkomst had kunnen veranderen.

Activiteiten om het perspectief van anderen te leren inzien

Gebruik rollenspellen waarbij studenten scenario's vanuit verschillende standpunten naspelen. Maak bijvoorbeeld personagekaarten waarop verschillende rollen in een conflictsituatie worden beschreven (bijv. "Student A: voelt zich verdrietig omdat hij niet werd betrokken", "Student B: realiseerde zich niet dat hij Student A buiten beschouwing liet"). Leid na het rollenspel de discussie met vragen als "Hoe denk je dat student A zich voelde en waarom?" en "Wat zou student B kunnen doen om de situatie te verbeteren?"

Preventieve strategieën om conflicten te de-escaleren

Preventieve strategieën helpen opvoeders om potentiële triggers van conflicten aan te pakken voordat deze escaleren tot pestgedrag. Onderzoek door Wubbelz et al. (2012) benadrukt de aanzienlijke invloed van een positief klasklimaat op het gedrag van leerlingen en hun leerresultaten. Door proactieve benaderingen te implementeren, kunnen leraren een omgeving creëren waarin conflicten minder snel voorkomen en gemakkelijker kunnen worden opgelost wanneer ze zich toch voordoen.

Stel duidelijke verwachtingen vast

Creëer samen met studenten gedragsverwachtingen om draagvlak en begrip te creëren. Marzano & Marzano (2003) ontdekten dat gezamenlijk gecreëerde verwachtingen leerlingen in staat stellen verantwoordelijkheid te nemen voor hun gedrag en een gedeeld referentiekader bieden voor het oplossen van geschillen.

Geef het goede voorbeeld

Toon kalme, respectvolle en constructieve reacties op stress en conflicten. Bandura (1977) toonde aan dat het effectief demonstreren van conflictoplossingsstrategieën en het vaststellen van gedragsnormen die leerlingen kunnen volgen, een grote invloed heeft op hun gedrag.

Creëer gestructureerde activiteiten

Ontwikkel lesplannen met duidelijke doelstellingen en overgangen om de aandacht van de leerlingen vast te houden. Gebruik coöperatieve leertechnieken en bied gevarieerde activiteiten aan die aansluiten bij verschillende leerstijlen om de interesse en betrokkenheid te behouden.

Bevorder positieve relaties

Bouw sterke banden op door leerlingen hartelijk te begroeten, regelmatig te informeren naar hun welzijn en kleine successen te vieren, zoals verbeterde participatie of vriendelijkheid tegenover leeftijdsgenoten.

Creëer veilige communicatieruimtes

Leerlingen zullen eerder hun bezorgdheid uiten en problemen op een constructieve manier oplossen als ze zich veilig voelen om openlijk te spreken. Het implementeren van speciale communicatiekanalen helpt voorkomen dat conflicten escaleren tot pestgedrag.

Aangewezen "Talk Time"

Reserveer regelmatig tijd waarin studenten

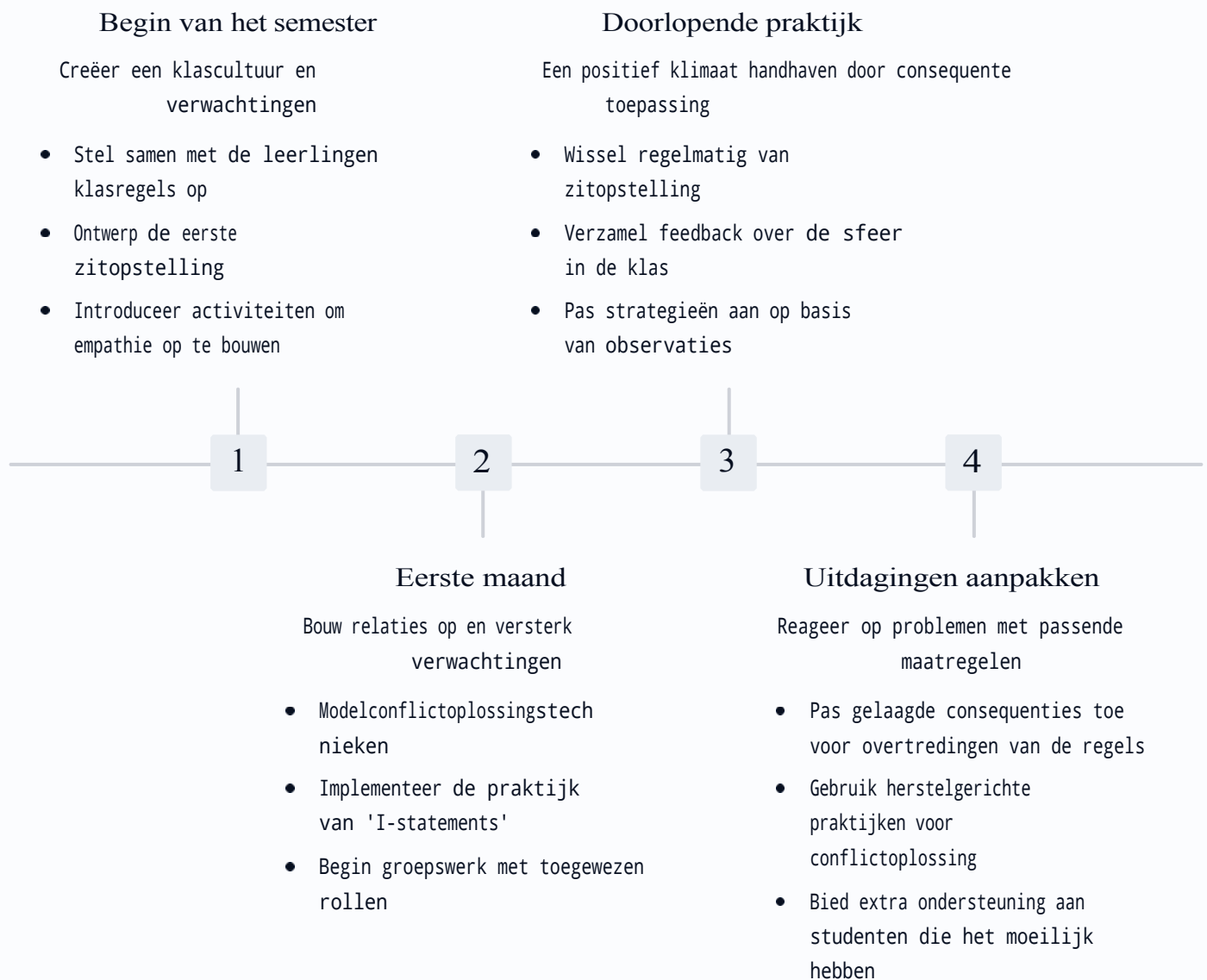
Voorbeeld uit de klas

M3. R creëerde een 'rustige hoek' in haar klaslokaal

Praktische implementatie van strategieën voor klasmanagement

Voor effectief klasmanagement moeten leraren strategieën kiezen en aanpassen die passen bij hun specifieke klascontext en de behoeften van hun leerlingen.

De op onderzoek gebaseerde aanpak die in deze module wordt beschreven, kan op verschillende manieren worden geïmplementeerd, afhankelijk van het niveau, het vakgebied en de bestaande dynamiek in de klas.

Casestudy: Implementatie van het 'Pauzeer en denk na'-proces

De heer Chen merkte dat er tijdens groepswork in zijn natuurkundeles voor de 8e klas vaak conflicten ontstonden. Hij introduceerde het 5-stappenproces 'Pauzeren en reflecteren', waarbij hij de leerlingen leerde om:

1. Op te merken wanneer emoties hoog oplopen
2. Aan te geven wanneer ze een time-out nodig hadden
3. Neem even afstand van de situatie
4. Denk na over wat hun reactie heeft veroorzaakt
5. Keer terug naar de groep met een rustiger perspectief

Hij oefende deze techniek door middel van rollenspellen tijdens klasbijeenkomsten.

Na drie weken consequent toepassen constateerde de heer Chen een afname van 60% in conflicten tussen leerlingen tijdens groepsactiviteiten, en begonnen leerlingen de techniek zelfstandig toe te passen wanneer er spanningen ontstonden.

Reflectievragen voor docenten

- Welke strategieën heeft u al in uw klas geïmplementeerd?
- Welke benaderingen zouden het meest effectief kunnen zijn voor uw specifieke studentenpopulatie?
- Welke obstakels kunt u tegenkomen bij de implementatie van deze strategieën?
- Hoe kunt u deze benaderingen aanpassen aan uw vakgebied en onderwijsstijl?

Integratie van sociaal-emotioneel leren (SEL)

Sociaal-emotioneel leren (SEL) vormt de basis voor veel van de strategieën voor klasmanagement die in deze module worden besproken.

Zelfbewustzijn

Help leerlingen hun emoties, gedachten en waarden te herkennen en te begrijpen hoe deze hun gedrag beïnvloeden.

Activiteiten omvatten oefeningen om emoties te herkennen, dagboeken voor zelfreflectie en discussies over hoe gevoelens gedrag beïnvloeden.

Zelfmanagement

Leer leerlingen om hun emoties, gedachten en gedrag in verschillende situaties te reguleren.

Strategieën omvatten mindfulness-oefeningen, technieken voor stressbeheersing en oefeningen voor het stellen van doelen die zelfdiscipline opbouwen.

Sociaal bewustzijn

Ontwikkel het vermogen van leerlingen om het perspectief van anderen te begrijpen en zich in te leven in mensen met verschillende achtergronden.

Activiteiten omvatten oefeningen in perspectief nemen, discussies over cultureel bewustzijn en maatschappelijke projecten.

Relatievaardigheden

Ontwikkel het vermogen van leerlingen om gezonde relaties aan te gaan en te onderhouden met diverse individuen en groepen.

Focus op communicatieve vaardigheden, conflictoplossing en gezamenlijke probleemoplossing.

SEL integreren in het curriculum

Durlak et al. (2011) ontdekten dat SEL-programma's de sociaal-emotionele vaardigheden van leerlingen verbeteren, wat leidt tot minder agressie en meer prosociaal gedrag. In plaats van SEL als een apart vak te behandelen, verweven effectieve leerkrachten deze concepten in hun reguliere lessen:

Taal

Gebruik literatuur om de emoties en motivaties van personages te onderzoeken.

Geef schrijfp opdrachten die aanzetten tot reflectie op persoonlijke ervaringen en emotionele reacties.

Oefen communicatieve vaardigheden door middel van gestructureerde discussies over teksten.

Maatschappijleer

Analyseer historische gebeurtenissen vanuit meerdere perspectieven.

Bespreek hoe empathie en communicatie de historische uitkomst hadden kunnen veranderen.

Onderzoek hoe verschillende culturen emoties uiten en beheersen.

Wetenschap

Voer gezamenlijke experimenten uit die teamwork en communicatie vereisen.

Bespreek de biologische basis van emoties en stressreacties.

Oefen probleemoplossende vaardigheden door middel van wetenschappelijk onderzoek.

Wiskunde

Gebruik coöperatief leren voor het oplossen van problemen.

Ontwikkel doorzettingsvermogen door middel van uitdagende problemen.

Analyseer gegevens met betrekking tot sociale kwesties om bewustzijn en empathie te ontwikkelen.

Door SEL in het hele curriculum te integreren en de in deze module beschreven strategieën voor klasmanagement consequent toe te passen, kunnen leerkrachten een leeromgeving creëren waarin pesten minder snel voorkomt en waarin leerlingen de vaardigheden ontwikkelen die ze nodig hebben om hun hele leven lang positief met sociale interacties om te gaan.